

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Міланіної Альони Олегівни на тему:

«Символіка вокальних циклів Ернеста Шоссона»

на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне
мистецтво» з галузі знань 02– «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації

проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики

Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського
«27» березня 2024 року, протокол № 11

Обґрунтування теми дослідження. В українському музикознавстві особистість і творчість Е. Шоссона, як і спадок майстра, й досі не ставали предметом спеціальних досліджень. Завдяки музичній семіотиці відкриваються нові підходи до осягнення вокального доробку Е. Шоссона – французького художника-новатора епохи *fin de siècle*. Перший у вітчизняному музикознавстві досвід об'єктивної переоцінки значення творчості композитора сприятиме долученню творів Е. Шоссона до репертуару українських співаків; отже, з'являється можливість почути вокальні опуси митця в концертних залах України. *Актуальність теми* обумовлена: 1) назрілою потребою ввести праці франко-англомовних науковців, присвячених постаті та творчості Е. Шоссона, у науковий обіг українського музикознавства; 2) необхідністю історичної переоцінки місця композитора у музичному житті Франції кінця XIX століття; 3) вимогою осягнути сутність символіки у вокальних циклах Е. Шоссона як джерела виконавських інтерпретацій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація обговорювалась на кафедрі інтерпретології та аналізу музики ХНУМ ім. І. П. Котляревського. Її зміст відповідає комплексній темі «Інтерпретологія як інтегративна наука» перспективного тематичного плану на 2017 – 2022 роки (протокол № 4 від 29.11.2017 р.). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради ХНУМ імені І. П. Котляревського (протокол № 4 від 26.11.2020 р.).

Мета дослідження – визначити специфіку проявів принципу доповнюваності (подвійне кодування) у символіці музично-поетичного тексту вокальних циклів Е. Шоссона як джерела виконавських інтерпретацій.

Об'єкт дослідження – вокальна творчість Е. Шоссона; **предмет** – символіка його вокальних циклів у перфектному виконавстві.

Матеріал дослідження. Розкриттю авторської концепції слугують нотні тексти та аудіозаписи вокальних циклів Е. Шоссона: «Поема любові та моря» для голосу і оркестру, на слова М. Бушора («Poème de l'amour et de la mer», ор. 19, 1882-90; відредагований у 1893), «Теплиці» на слова М. Метерлінка («Serres chaudes», ор. 24, 1893-1896), аудіозаписи інтерпретацій видатних вокалістів та концертмейстерів (Б. Лаплант – Ж. Лашанс, Б. Сміт – Е. Реттінген, В. де Лос-Анхелес – Ж. Сузе).

Методи дослідження. Для реалізації мети й розв'язання поставлених у роботі завдань авторкою використано комплекс взаємоузгоджених методів: *історизм та аксіологічний метод* – для вивчення розвитку науково-критичних оцінок особистості та доробку композитора, переосмислення періодизації вокальної спадщини Е. Шоссона, визначення критеріїв історично-орієнтованого виконавства щодо вокальних циклів французького митця; *історико-контекстуальний* – для встановлення зв'язків вокальних циклів композитора із процесами розвитку сучасної йому французької поезії та жанру *mélodie*; *семіотичний* – надає можливість встановлення універсального алгоритму декодування шоссонівських текстів; *жанрово-стильовий* – для вивчення специфіки авторського тлумачення вокального циклу; *аналіз інтонаційної драматургії* – для розуміння процесів циклотворення у камерно-вокальних композиціях митця; *інтермедіальний* – дозволив проаналізувати засоби, прийоми та техніку художньої виразності різних видів мистецтва; *порівняльно-інтерпретологічний аналіз* – для виявлення спільних та відмінних рис виконавської інтерпретації вокальних циклів Е. Шоссона; *телескопаж* – для виявлення принципів символізму та аналізу поетичного тексту мовою оригіналу.

Теоретична база дослідження спирається на фундаментальні напрями сучасного музикознавства та суміжних мистецтв: *дослідження з теорії музичного мистецтва* (О. Афоніна, Р. Барт, Н. Горюхіна, М. Каган, С. Шип); *історія на теорія камерно-вокальної музики, зокрема, вокального циклу* (Н. Говорухіна, Л. Горелік, Л. Деркач, Т. Жаркіх, С. Луковська, О. Михайлова, М. Champagne, V. D'Indy, S. Gut, D. Piston, P. Landormy, C. Osborne); *теорія жанрів в музиці* (О. Коменда, Л. Шаповалова, М.-С. Beltrando-Partier, V. D'Indy, M. Faure, V. Vivès, J. Tiersot); *проблеми співвідношення слова і музики* (Н. Варавкіна-Тарасова, Н. Зеленіна, О. Рощенко, А. Хуторська, А. Faucher); *історія французької музики, зокрема, вокальної традиції* (А. Асатурян, Т. Гнатів, Т. Жаркіх, В. Жаркова, К. Краснощок, В. Кудрявцев, О. Михайлова, С. Луковська, В. Нечепуренко, О. Самойленко, М. С. Beltrando-Partier, N. Demuth, A. Deruchie, J-A. Georges, A. Goléa, R. Lalou, C. Rostand, M. Seto); *світове шоссонознавство* (Ю. Ханон, J.-P. Barricelli, L. Weinstein, I. Bretaudeau, St. Caldwell, M. Cooper, J. Despert, D. N. Ferguson, J. Gallois, R. S. Grover, G. Jean-Aubry, B. Moroncini, H. Prunières, A. Coeuroy, V. Seelig); *історія та теорія семіотики в лінгвістиці та музиці* (Ю. Лотман, Ю. Ніколаєвська, J. Cassou, P. Gorceix, J. Huret, P. Martino, A. Paivio, G. Resick, Q. Rioual, T. Sebeok, R. Walters, C. Kimball, Wong Wai Yee).

Наукова новизна отриманих результатів. У музикознавстві **вперше:** виявлено причини та наслідки недооцінки вокальної творчості Е. Шоссона у у франко-англомовному шоссонознавстві другої пол. XIX – початку XXI ст.; **визначено** жанрові пріоритети вокальної творчості французького митця; **досліджено** символіку вокальних циклів Е. Шоссона з позицій взаємодії поезії, музики, виконавства; **розкрито** структуру подвійного кодування музично-поетичних текстів у вокальних циклах композитора; **введено** поняття перфектного виконання, розроблено систему його ознак та зроблено

порівняльний аналіз виконавських інтерпретацій обраних творів (Б. Лаплант – Б. Сміт, В. де Лос-Анхелес – Ж. Сузе).

Удосконалено: періодизацію спадку Е. Шоссона (за матеріалами Ж.-М. Варшавського, Е. Латам, Б. Морончіні, Ч.-Д. Чан, Ю. Ханона).

Подальшого розвитку набули: художні прийоми подвійного кодування (за О. Афоніною) та метод телескопажу, розроблений О. Рощенко.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні положення та висновки роботи можуть бути застосовані в процесі інтерпретації камерно-вокальних творів Е. Шоссона в українському музичному мистецтві, використані для розробки навчальних дисциплін «Історія світової музичної культури», «Аналіз музичних творів», «Історія та теорія вокального мистецтва» для бакалаврів та магістрів вищих музичних закладів України.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського та були оприлюднені на міжнародних наукових конференціях: «Схід-Захід: Культура і мистецтво» (Одеса, 25.09.2021 р.; 26.09.2022 р.); «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях» (Київ, 05.11.2021 р.); «Мистецтво та наука в сучасному глобалізованому просторі» (Харків, 21.05.2022 р.); «Механізми новацій у музичній творчості: проблеми інтерпретації» (Київ, 23.11.2022 р.); «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 14.11.2023 р.).

Публікації. Основні результати дисертації висвітлено у 5 публікаціях, з яких 3 – у фахових періодичних виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 1 – у періодичному науковому виданні іноземної держави (Австрія); та тези доповіді в збірнику матеріалів міжнародної конференції «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях» Київ 2021 р.

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Міланіна А. Ернест Шоссон: періодизація творчості в контексті становлення стилю. *Аспекти історичного музикознавства* : зб. наук. ст. / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2022. Вип. 22. С. 112–128. DOI 10.34064/khnum2-2707
2. Міланіна А. О. Музично-поетична символіка «Poème de l'Amour et de la Mer» М. Бушора – Е. Шоссона. *Вісник нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2023. № 1. С. 326–331. DOI 10.32461/2226-3209.1.2023.277691
3. Міланіна А. Вокальний цикл Е. Шоссона на вірші М. Метерлінка «Теплиці»: взаємодія художніх світів. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. Дніпро. 2022. Вип. 22 (1, 2022). С. 371–384. DOI 10.33287/222228

Праці в наукових зарубіжних виданнях:

4. Milanina A. Poetic symbolism of M. Maeterlink as the basis of musical drama of the vocal cycle “Serres chaudes” by E. Chausson. *The European Journal of Arts*. Vienna. 2020. 3. P. 119–125. DOI 10.29013/eja-20-3-119-125

Опубліковані праці апробаційного характеру:

5. Міланіна А. Синтез художніх засобів у вокальному циклі Ернеста Шоссона «Теплиці». *Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях*: матеріал до п'ятої міжнар. наук.-практ. конф. (4–6 листоп. 2021 р., Київ) / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. С. 176–179.

Характеристика особистості здобувача

Міланіна Альона Олегівна здобула повну вищу освіту в Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського у 2020 році за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво», освітня програма «Академічний спів», ступінь магістра з присвоєнням професійних кваліфікацій «концертно-камерний співак, науковець-дослідник, викладач закладу вищої освіти».

Навчалася в аспірантурі ХНУМ імені І. П. Котляревського з 01.09.2020 по нині на кафедрі інтерпретології та аналізу музики (науковий керівник – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри сольного співу та оперної підготовки Т. В. Жаркіх).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Міланіної Альони Олегівни у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведеної на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація **Міланіної Альони Олегівни «Символіка вокальних циклів Ернеста Шоссона»**, представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Дисертацію присвячено історико-теоретичному обґрунтуванню проблеми декодування символіки вокальних циклів Е. Шоссона. Її зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв’язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Результати дисертації пройшли апробацію на шести науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 5 наукових публікаціях.

2. Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація **Міланіної Альони Олегівни «Символіка вокальних циклів Ернеста Шоссона»** має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер музичного мистецтва України. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію **Міланіної Альони Олегівни «Символіка вокальних циклів Ернеста Шоссона»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво». Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на засіданні кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри інтерпретології
та аналізу музики Харківського
національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

Л.В.ШАПОВАЛОВА